Oslo

Rusken i Bymiljøetaten

Ruskenåret 2021

Innhold

1. Forord **2**

2. Ruskens struktur og tiltak **3-4**
2.1. Gaterusken v/Kirkens Bymisjon
2.2. Bydelsrusken

3. Prosjekter **5-6**
3.1. Rusken vs Fusken 5
3.2. Spørreundersøkelse 6

4. Kommunikasjon **7-9**
4.1. Sommerkampanje med Kaayne 7
4.2. Snus og sneip-kampanje 8
4.3. Gule søppelkasser 9

5. Ruskens ryddeaksjoner **10-13**
5.1. Elverusken 11-13

6. Ruskens aktiviteter **14-15**

Forord fra Ruskengeneralen

2021 har vært et år igjen preget av pandemi. Men Vårrusken skulle gjennomføres, og det har vi gjort. Vi har også lansert digitalt ryddespill for Osloskolen, og fortsatt med fokus på snus og sneip i vår kommunikasjon.

Vårrusken
I år fikk vi gjennomført Vårrusken med noen justeringer, og godt samarbeid med Renovasjon - og gjenvinningsetaten. Alle påmeldte fikk ryddeutstyret kjørt direkte til seg, og vårt Vårrusken-kontor var dermed mobilt i form av vår Ruskenbil. Påmeldingen var høy, noe vi er veldig glade for. I tillegg utvidet vi ryddeperioden til skoleslutt i juni. Dette var spesielt med tanke på fleksibilitet for skolene, og ble godt mottatt.

Elverydding med ny metodikk
I 2020 ryddet Rusken Alnaelva for første gang, og samtidig fikk vi hjelp av SALT og Hold Norge Rent som var med og så på muligheter for kartlegging av avfall. Vi har tidligere veid avfallet og delt det inn i plast og annet. Dette har gitt oss lite informasjon om hva vi faktisk har funnet, og hvor mye. Den nye metodikken ble i år gjennomført i Akerselva og Alnaelva, gjennomført av Plasstteamet fra Miljødivisjonen i BYM. De har telt alle fraksjoner vi har funnet, og delt inn i 27 kategorier. Vi vet dermed mye mer om funnene, og mengden av hva vi har funnet.

Kampanje snus- og sneipforsøpling
Rusken har for andre år gjennomført kampanje om snus- og sneipforsøpling på høsten. Vi velger dette tidspunktet fordi målgruppen er unge voksne, og det er mange studenter som bruker byens uterom i denne perioden. Det er også en tid på året da man fremdeles anvender byens parker, som vi vet er ekstra utsatt for denne type forsøpling. Les mer om kampanjen og andre kommunikasjonstiltak fra s. 7.

Digitale prosjekter
I år har vi lansert Rusken vs Fusken, et appbasert spill rettet mot mellomtrinnet. Det har vært viktig for oss å kunne tilby et læringsbasert spill. Spillet baserer seg på ulike områder i Oslo, og typisk forsøpling man finner der. Elevene skal gjennom spillet øke sin kunnskap om forsøplingsutfordringer og riktig søppelhåndtering. Vi jobber videre med nye Oslosområder i 2022.

Til sist vil vi takke alle gode samarbeidspartnere og Ruskenvenner, og alle som er med å holde byen ren.

Sammen om en ren by med Rusken også i 2022!

Funn under Elverusken i Alnaelva

2. Ruskens struktur og tiltak

Rusken er Oslo kommunes tiltak for en ren, ryddig og trivelig by. Gjennom Rusken driver Oslo kommune informasjonsarbeid og holdningsskapende kampanjer som har som mål å bidra til en renere by.

Hvert år avholdes Vårrusken og andre aktiviteter i samarbeid med alt fra barnehager, skoler, borettslag, velforeninger og næringsliv, til kommunale etater. Rusken jobber for at enkeltindividet og den enkelte bedrift skal føle eierskap til egen by og dermed ha et ønske om å bidra til en ren, ryddig og trivelig by.

Rusken består av et sekretariat på tre personer, og styrkes med en fjerdemann under Vårrusken.

Ruskensekretariatet ligger under Miljødivisjonen i Bymiljøetaten, Oslo kommune. Seksjonen rapporterer til byrådsavdelingen for Miljø- og samferdsel (MOS), men har også prosjekter og tiltak som ligger under andre byrådsavdelinger.

Ruskensekretariatet er organisert slik at det etableres samarbeid med ulike kommunale aktører, og også private og statlige, samt med ideelle og frivillige organisasjoner.

Ruskens slagord og motto er

sammen om en ren by

2.1 Kirkens Bymisjon - Gaterusken

Gaterusken rydder langs faste gater i sentrum av Oslo og er et samarbeid mellom Rusken og Kirkens Bymisjon. Kirkens Bymisjon drifter tiltaket som heter «I jobb», tidligere kjent som «Lønn som fortjent». Navnebyttet ble foretatt i 2018.

Gaterusken gir arbeid til mennesker med rusrelaterte problemer og til mennesker som står utenfor det ordinære arbeidslivet. Det er et krav at man møter opp på jobb uten å være påvirket av rusmidler.

Det er alltid kø om jobbene, da tiltaket kun kan tilby jobb til et visst antall oppdrag som en virksomhet har sponset.

Rusken dekker 2000 arbeidsressurser på ett år. Disse plukker avfall i sentrum av Oslo iført Rusken-utstyr.

Bydel Grünerløkka med lokal ungdom og daværende finansbyråd Robert Steen

2.2 Bydelsrusken

Bydelsrusken er et lavterskel arbeidstiltak som er forankret i noen av Oslos bydeler. Strukturen varierer fra bydel til bydel, da bydelene selv drifter Bydelsrusken.

Bydelsrusken samabeider med NAV, som rekrutterer personer som har havnet utenfor det ordinære arbeidslivet.

I noen bydeler gis det også sommerjobb til ungdom, som ofte vil få Rusken t-skjorter og ryddeutstyr.

Arbeidsoppgavene er blant annet klipping av gress, beskjæring av grøntområder, fjerning av større mengder avfall, kursing i jobbsøking og renovering av gamle eller ødelagte møbler i for eksempel en kommunal barnehage.

3. Prosjekter

I tillegg til faste ryddeaktiviteter involverer Rusken seg i ulike prosjekter.

Våren 2021 ble «Rusken vs Fusken» lansert, et appbasert spill som lærer elevene om lokal forsøpling. Vi har også gjennomført spørreundersøkelse, for å kartlegge unges holdninger til forsøpling.

3.1 Rusken vs Fusken

I forbindelse med Vårrusken lanserte vi spillet «Rusken vs Fusken», rettet mot mellomtrinnet. Spillet er utviklet sammen med Megapop. I spillet får man poeng for å plukke opp søppel, og spørsmål om søppelet man har funnet. Hensikten er å lære elevene om forsøpling i sine nærområder, og få en forståelse for hvorfor ryddingen under Vårrusken er viktig.

Læringsmål

Selve spillet lærer elevene om forsøpling, gjenbruk og resirkulering. I tillegg kan de gjøre oppgaver hvor de selv er ute og rydder, og kategoriserer det de finner i tabeller. Her kan de også undersøke hvordan det biologiske mangfoldet påvirkes av forsøpling.

Lærerne som har meldt på mellomtrinnet til Vårrusken har mottatt en læreveiledning tilknyttet oppgaver utendørs, som i tillegg angir kompetansemål i læreplanen som oppgavene dekker.

Spillet har blitt lastet ned 15.000 ganger, og fått gode tilbakemeldinger.

Vi vil i 2022 utvikle spillet med to nye områder - parken og Oslofjorden. Da lærer elevene om et bredt spekter av avfallsproblematikk i Oslo, og hvordan man kan unngå at denne forsøplingen oppstår.

Les gjerne mer om spillet på rusken.no/ruskenpill og bruk QR-koden her til høyre for å laste ned og prøve selv.

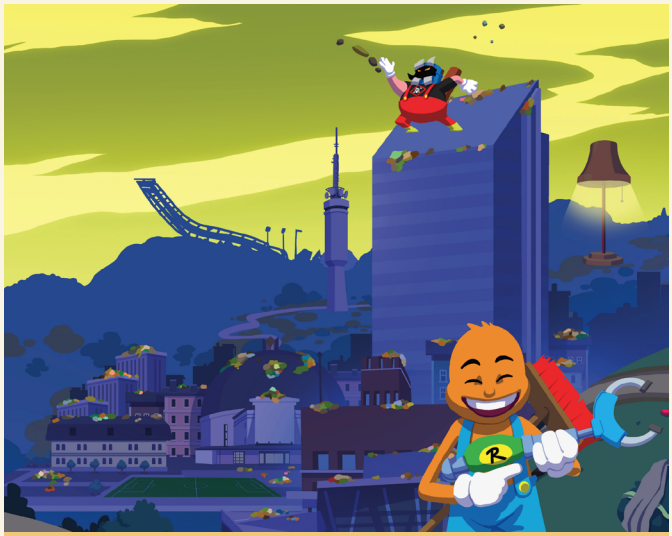

Spill Rusken vs Fusken og rydd Oslo fri for søppel!

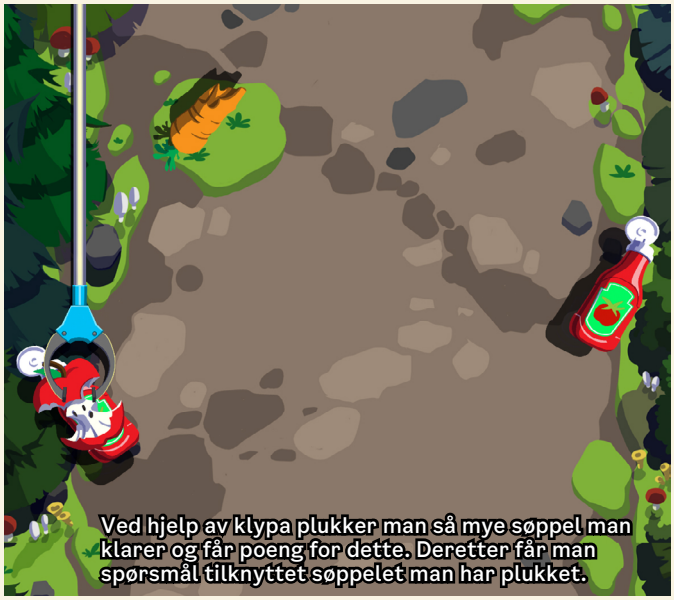

Ved hjelp av klypa plukker man så mye søppel man klarer og får poeng for dette. Deretter får man spørsmål tilknyttet søppelet man har plukket.

3.2 Spørreundersøkelse

Rusken ville undersøke unges holdninger til forsøpling, og hvilket søppel de selv ser i byens uterom. Vi ville også vite hva de unge tenker om hvorfor forsøpling oppstår.

600 unge fra alle bydeler i Oslo mellom 18 og 35 år har besvart undersøkelsen, gjennomført av Opinion. Her er noen hovedfunn.

Nesten halvparten mener forsøpling i Oslo er et stort problem

- 48 prosent oppgir at de opplever forsøpling i Oslo som et stort problem.

Matemballasje/plastavfall, flasker og snus er de mest observerte søppeltypene

- I parken er topp 3 avfall i rekkefølge flasker/bokser, matemballasje/annet plastavfall og snusposer.
- På torg er topp 3 avfall i rekkefølge snus, sneip og matemballasje/annet plastavfall.
- I marka er topp 3 avfall i rekkefølge matemballasje/annet plastavfall, flasker/bokser og snus.

Forsøpling i parker oppleves som det største problemet

Over halvparten av de spurte syns det er et stort problem med forsøpling i parker, og at dette har blitt verre det siste året.

8 av 10 mener forsøplingen skyldes latskap

- Unge anser forsøplingen som et problem, og 8 av 10 mener den viktigste årsaken er latskap og at folk ikke bryr seg.
- Omtrent halvparten mener det er fulle søppelkasser, eller dårlig tilgang på søppelkasser.
- 4 av 10 sier at man tror andre vil/skal rydde opp.

Spørreundersøkelsen kan leses her:
https://rusken.no/sporreundersokelse/

4. Kommunikasjon

Kommunikasjon rundt forsøplingsutfordringene i byen er viktig for Rusken å gjøre kjent. Vi ønsker også at publikum lærer riktig søppelhåndtering.

Vi har i år satt fokus på forsøpling i parkene, gjort søppelkassene synligere i bybildet med gul duk, samt gjennomført snus- og sneipkampanje rettet mot unge voksne.

4.1 Sommerkampanje med Kaayne

Under pandemien har vi sett at Oslos befolkning bruker uteområdene mer enn før. Spesielt parkene har hatt mye besøk på våren og sommeren.

Det er ønskelig at byens flotte uterom blir besøkt, men samtidig har det medført en økt forsøpling. Vi bestemte oss for en sommerkampanje, hvor matpåvirkeren Kaayne skulle lære unge voksne å lage god mat i parken, samt smart søppelhåndtering.

Tema for kampanjen

Vi hadde fokus på snus og sneip, engangsgriller, glasskår og bretting av pizzaesker. Dette er valgt fordi det er noe av den hyppigste forsøplingen i parkene. Pizzaeskene tar mye plass i en søppelkasse, og Rusken oppfordrer til å brette-stappe-kaste.

Målgruppe og kanaler

Målgruppen ble satt til 18-30 år. Kanalene var Instagram og Snapchat, som egner seg for korte videoer i stående format. Vi hadde også sveip-opp-funksjon som gikk til landingsside på Rusken.no: rusken.no/oslosommer/

Resultater

Video med engangsgrill ble sett av 61.773 personer, og målgruppen 18-30 år i Oslo er 149k. Vi har dermed nådd over 40 % i målgruppen. Video med å brette pizzaesker er sett av 71.261, og det utgjør nesten 1 av 2 av alle 18-30-åringer i Oslo.

Vi så også at landingssiden rusken.no/oslosommer/ fikk 100 besøk hver dag, med gjennomsnittelig lesetid på 2:30 min. Vanligvis er lesetiden 1 min. Målgruppen har derfor brukt tid på innholdet de har sveipet på.

Denne kampanjen har i høy grad oppnådd ønsket eksponering til målgruppen.

4.2 Snus og sneip-kampanje

De siste to årene har Rusken viet september til å sette fokus på snus- og sneipforsøpling i bybildet. Vi begynte allerede høsten 2019 å jobbe med materialet, med fokus på at det skulle kunne gjenbrukes flere ganger. I år har vi brukt fiskene med snus og sneip for andre gang, men med nye animerte versjoner for sosiale medier.

Målgruppe
Vi har valgt september fordi målgruppen vår er unge voksne (18-35 år), og september er en tid hvor mange nye studenter har flyttet til Oslo. Det gir også økt kjennskap om Rusken til unge voksne som ikke har vokst opp i Oslo.

Kanaler
Vi har valgt 3 ulike kanaler, utendørsreklame, kampanje på Instagram, samt filmvisning på kino. Disse 3 elementene går parallellt i september, og eksponeringen i målgruppen er høy. Utendørsplakater har vært utplassert 120 steder i Oslo over 3 uker. Vi har valgt kollektive holdeplasser, hvor vi vet at målgruppen er og oppholder seg over litt lengre tid når de venter på transport.

Tall og effekt
Bare kampanjen i sosiale medier har nådd 400.000 i Oslo. Kampanjen har vært optimalisert underveis, sånn at innholdet som går best har blitt mer eksponert. Vi fikk også økt antall følgere på Instagram.

Utendørsplakatene har en eksponering estimert til 88 % av Oslos befolkning, og 4,4 millioner visninger.

Filmvisningene på kino har garantert besøk. I år har kinoene i perioder vært stengt, men under kampanjeperioden var kinoene åpne som vanlig, og vi fikk levert bestilte visninger på 600.000.

Med dette har vi hatt svært høy synlighet til målgruppen.

Innholdet har engasjert
Mest gledelig av alt er at vår kampanje i sosiale medier har gitt en engasjementsrate som er høyere enn snittet for denne målgruppen. Ikke bare liker målgruppen innholdet, de engasjerer seg også i det. Da vet vi at vi treffer med budskapet i kampanjen.

I tillegg til 120 utendørsplakater fylte vi to montere med søppel, med fokus på snus og sneip. Her ved Alexander Kiellands plass.

4.3 Gule søppelkasser i sentrum

I oktober har Rusken satt fokus på søppelkassene i sentrum. 200 søppelkasser fikk gul duk med teksten «Ren kjærlighet til Oslo - bruk meg!» Det var et internt samarbeid med byforvaltning, park og byrom, mobilitet, og kommunikasjonsteamet. Entreprenøren for området, Hadeland Maskindrift, monterte dukene.

Dukene hadde 4 ulike tekster med budskap som refererte til forsøplingsutfordringer knyttet til mat, snus og sneip, søppel på avveie og søppel som ikke brettes før det hives.

4 budskap:

- Takk for at du mater meg og ikke byens rotter.

- Vær snusfornuftig, takk for at du kaster snus og sneip her.

- Brett, stapp og kast. Takk for at du bruker søppelkassa.

- Ikke kast i busken, hilsen oss i Rusken.

Byrådsleder Raymond Johansen stilte opp med kost da vi møttes for å snakke om kampanjen, og tiltak for en ren by

Dukene kan gjenbrukes, som gjør at vi kan bruke de mange ganger, på forskjellige steder og også i andre sammenhenger enn rundt søppelkassen.

Samme måned fant vi en anledning under OsloMet sin bærekraftsuke. Vi stod på stand på OsloMet sin campus, og snakket om snus- og sneipforsøpling til studentene. Vi brukte duken med budskapet om snus og sneip, og fikk mange fine samtaler.

Mindre forsøpling i parkene med gul duk?
Dette er et kommunikasjonstiltak som også er viktig for andre områder i byen. Dukene vil dukke opp igjen til våren i parkene, som vi håper vil bidra til mindre forsøpling og bedre spredning av hvilke søppelkasser folk bruker. Vi kan velge å bruke dukene på de søppelkassene som er mindre brukt, og dermed hjelpe publikum til å se at det er mange søppelkasser tilgjengelig i parken.

Dukene har blitt gjenbrukt på stands

5. Ruskens ryddeaksjoner

Ruskens ryddeaksjoner er grunnpillaren i Ruskens arbeid for en ren by. Formålet er både å engasjere Oslos innbyggere til å være med og rydde, samt få mer kunnskap om forsøplingen i Oslo. Det er derfor dedikert mye innsats til telling og måling av søppel, og det utarbeides egne rapporter årlig fra Elverusken i Akerselva og Alnelva.

Elverusken i Akerselva og Vårrusken avholdes på våren, i perioden mars-juni. Elverusken i Alnaelva avholdes rundt september.

Vårrusken er åpent for frivillig rydding, og samler over 200 000 innbyggere i Oslo til en innsats for sitt nærmiljø. Med ryddeutstyr utlevert fra Rusken rydder både liten og stor rundt barnehagen, i skolegården og gata der man bor. Tradisjonelt har dette blitt gjort før 17. mai, en skikkelig utendørs vårrengjøring. I 2021 utvidet vi ryddeperioden til slutten av juni, spesielt med tanke på fleksibilitet for skolene. Dette gjentar vi i 2022, etter gode tilbakemeldinger fra skolene.

I 2021 meldte 90 skoler og 236 barnehager i Oslo seg på Vårrusken.

Visste du at...

Rusken har hatt ryddeaksjoner siden første Vårrusken i 1976!

Ruskenbilen kjører ut ryddeutstyr til borettslag og frivillige ryddelag.

5.1 Elverusken

I 2017 startet Elverusken i Akerselva. Målet er å forhindre søppel i Oslofjorden, ved å plukke opp søppel i elva som munner ut i Oslofjorden. I 2020 ble det også utvidet til Alnaelva.

Det er viktig å kartlegge hva slags type avfall man finner i disse elevene, for å få mer kunnskap om forsøplingen i elva, og hva man kan gjøre for å minske og forhindre videre forsøpling.

Alnaelva er mindre urban enn Akerselva, og i noen av funnene gjenspeiles dette. Akerselva har i år hatt langt større funn av sneiper, mens i Alnaelva fant vi flere fritidsartikler som sykkelhjelm og klær.

Elveryddingen gjennomføres i samarbeid med flere. Entreprenørene stiller med dykkere og bil for å kjøre vekk avfallet. Miljøforeningen Akerselvas venner og Alnaelvas venner har vært med på å rydde, og vist oss mulige steder å rydde i forkant. I tillegg har vi invitert bydelen, lokale barnehager og skoleelever, og byrådspolitikere.

Rusken får også god hjelp av kollegaer i Bymiljøetaten, både med befaring før ryddeaksjonen, samt telling og kartlegging av avfall.

I 2021 måtte vi flytte dato for Elverusken i Akerselva to ganger. Sen snøsmelting ga høy vannstand i elva, og vi flyttet derfor ryddeaksjonen til juni. Vi har bestemt at Elverusken i Akerselva i 2022 også vil bli avholdt i juni, så vi er mer sikre på å holde opprinnelig dato.

I september ryddet vi Alnaelva for andre gang. Byråd for miljø og samferdsel Sirin Hellvin Stav var med, sammen med elever fra Grorud skole, Alnaelvas venner med flere. I Groruddammen fant dykkerne i år lite søppel. Dette er svært gledelig, og gjør at vi flytter oss til et annet område langs Alnaelva i 2022.

For utfyllende informasjon om Elverusken kan rapportene fra ryddeaksjonen leses her

Visste du at...

Elverusken rydder søppel i elvene, og forhindrer at det havner i Oslofjorden

Clean Coast Anglers var med som frivillige ryddere under Elverusken i Akerselva

Elvelangs plukkes det også søppel.
Her under Elverusken i Akerselva.

Avfallet man finner under
Elverusken skal sorteres.
Det er i underkant av 30 kategorier,
og alt telles og føres inn i skjema.

Handlevogn hentes opp
fra Akerselva.

Elverusken i Alnaelva har i to år hatt base ved Grorudammen, og dykkere har vært med og finkjemmet dammen.

I år ble det få funn i dammen, og vi beveger oss til et nytt område i 2022.

Elever fra Grorud skole var flinke ryddehjelpere elvelangs Alnaelva.

Ryddingen gir dem eierskap til sitt eget nærmiljø.

Byråd for miljø og samferdsel Sirin Hellvin Stav åpnet ryddeaksjonen.

Hun oppfordret oss alle om å ta vare på byens grønne lunger, og Ruskens ryddeaksjoner er et viktig bidrag til dette.

6. Ruskens aktiviteter

For Rusken er deltakelse på arrangementer i byen en viktig arena for å møte publikum og snakke om hvordan alle kan være sammen om å holde byen ren.

I 2021 har mange arrangementer dessverre ikke blitt gjennomført. Men i høst fikk vi mulighet til å delta på noen.

Vanligvis er Rusken med på en rekke miljøarrangementer, og andre arrangementer i Oslo hvor vi får truffet publikum. Elvelangs Akerselva og Alnaelva, Miniøya og Jul i Vinterland er bare noen av arrangementene vi vanligvis deltar på. I tillegg besøker vi også barnehager og skoler gjennom året.

I høst har vi hatt stand under bærekraftsuka på OsloMet, hvor vi hadde med vårt snus og sneip-materiell. Vi fikk snakket med mange studenter om hvor stort forsøplingsproblemet med snus og sneip er i Oslo, og høre fra dem hva de tenker er årsakene. Latskap har blitt trukket frem fra mange, som gir oss et signal om at holdningsskapende arbeid og kommunikasjon er viktig for å få ned forsøplingen.

Ruskenstand på OsloMet under Bærekraftsuka i oktober

Elvelangs Alnaelva

Elvelangs Alnaelva ble avholdt i oktober. Det er en flott høsttur langs Alnaelva hvor turstien elvelangs er belyst. Rusken var på plass med reflekser, og snakket om våre elveryddinger.

Ruskenstand under Elvelangs Alnaelva

Rydding med videregående

Rusken har ønsket å engasjere unge voksne i Oslo enda mer i forsøplingsproblematikken. Ved å bli mer oppmerksom på forsøpling i nærmiljøet mener vi at man også blir mer bevisst på å ikke forsøple selv.

Vi kontaktet Hartvig Nissen videregående, og deres revygruppe. I november ryddet elevene i skolegården og området rundt. Rusken har sponset revyen med annonse i deres programblad, og sier takk til alle elevene som stilte opp på en kald vinterdag for å rydde!

Jul i Vinterland

Deltagelse hos Jul i Vinterland har blitt en fin tradisjon for Rusken. I desember er vi tilstede i 3 uker og møtte primært barnehager.

Barna får prøve seg på Ruskendammen hvor de fisker etter søppel. Det er alltid en veldig populær aktivitet, med mange besøkende.

3 uker med Ruskendammen på Jul i Vinterland

Oslo Kommune
Rusken
rusken@bym.oslo.kommune.no
Karvesvingen 3, 0579 Oslo

Årsrapport
2021

www.rusken.no

Fotograf på forsidebilde, baksidebilde og bilder fra Elverusken i Alnaelva er Mikael Luksepp.
Fotograf fra Elverusken i Akerselva er Tonje Gulbæk.